INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.
MONITOR prawa pracy i ubezpieczeń nr **6** (342) czerwiec 2018

Temat na życzenie

Ubezpieczenia i składki – najnowsze zmiany w przepisach ZUS

1. E-składka – jeden przelew do ZUS . . . 3
   1.1. Numer rachunku składkowego płatnika . . . 3
   1.2. Zasady rozliczania wpłat dokonywanych na rachunek składkowy . . . 4
   1.3. E-składka a koszty uzyskania przychodu . . . 7
   1.4. E-składka a układ ratalny w ZUS . . . 8
2. Nowe zasady finansowania składek ZUS za nianie . . . 9
3. Nowe wysokości stóp procentowych składki na ubezpieczenie wypadkowe od 1 kwietnia 2018 r. . . . 10
4. Zmiany w ubezpieczeniach wprowadzone przez Konstytucję biznesu . . . 15
   4.1. Ulga na start . . . 15
      4.1.1. Zasady obliczania okresu korzystania z ulgi na start . . . 15
      4.1.2. Ubezpieczenie zdrowotne w okresie korzystania z ulgi na start . . . 18
      4.1.3. Mały ZUS po uldze na start . . . 20

ISSN 1731-996X

www.sklep.infor.pl ■ 801 626 666 ■ 22 761 30 30 ■ bok@infor.pl

4.2. Działalność gospodarcza rejestrowana i nieewidencjonowana 22
4.2.1. Pojęcie działalności gospodarczej 22
4.2.2. Pojęcie działalności nieewidencjonowanej 22
4.2.3. Działalność nieewidencjonowana a podatek dochodowy 24
4.3. Nowe zasady zawieszania działalności gospodarczej 25
5. Umowa o pomocy przy zbiorach 26
6. Skrócenie okresu przechowywania dokumentacji pracowniczej 28
6.1. Raport informacyjny ZUS 29
6.2. Nowe obowiązki płatnika wobec ZUS i osób ubezpieczonych 31

Ubezpieczenia i składki – najnowsze zmiany w przepisach ZUS

Wprowadzenie nowych zasad opłacania składek – jednym przelewem na numer rachunku składkowego, zmiany w zakresie oskładkowania działalności gospodarczej, a także rewolucyjna zmiana dotycząca skrócenia okresu przechowywania akt pracowniczych to tylko niektóre z najważniejszych zmian przepisów ubezpieczeniowych, które weszły w życie w 2018 r. lub zaczną obowiązywać w najbliższym czasie. Wprowadzane przepisy skutkują licznymi, nowymi obowiązkami m.in. dla płatników składek.

Poniżej przedstawiamy omówienie najważniejszych zmian w zakresie przepisów ZUS – w układzie chronologicznym, zgodnie z kolejnością ich wchodzenia w życie.

1. E-składka – jeden przelew do ZUS

Począwszy od 1 stycznia 2018 r. należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe), ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i FGŚP oraz Fundusz Emerytur Pomostowych, w wyniku zmian wprowadzonych ustawą z 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 1027), płatnicy rozliczają łączną kwotą składek na poszczególne ubezpieczenia, wykonując jeden przelew bankowy na przydzielony im przez ZUS indywidualny numer rachunku składkowego płatnika (art. 47 ust. 4 ustawy systemowej). Wcześniej (do 31 grudnia 2017 r.) płatnicy mieli obowiązek opłacać składki na poszczególne ubezpieczenia na wskazane przez ZUS rachunki bankowe odrębnymi wpłatami, w podziale na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i FGŚP oraz FEP. Wygenerowany przez ZUS indywidualny numer rachunku składkowego stał się tym samym od 1 stycznia 2018 r. nowym identyfikatorem płatnika składek.

1.1. Numer rachunku składkowego płatnika

Struktura numeru rachunku składkowego jest obecnie zgodna ze standardem IBAN, czyli Międzynarodowym Numerem Rachunku Bankowego. Jest to taka sama struktura jak w przypadku innych powszechnie używanych numerów bankowych. Numer rachunku składkowego zawiera:

- 2 cyfry – liczbę kontrolną numeru rachunku bankowego,
- 8 cyfr – numer rozliczeniowy ZUS – 60000002,
- 3 cyfry – identyfikator posiadacza rachunku – 026.

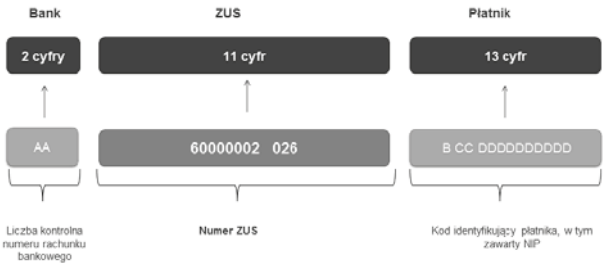

Ostatnie 13 cyfr w numerze stanowi identyfikację płatnika, będącego użytkownikiem rachunku. W tej części jest zawarty NIP płatnika składek (lub ID konta).

- B – cyfra kontrolna (dla danych z pozycji CC DDDDDDDDDD),
- CC – zakres numerów DRA,
- DDDDDDDDDD – identyfikator płatnika (NIP lub ID konta, gdy płatnik nie posiada numeru NIP).

(Źródło: www.zus.pl)

W przypadku rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej informację o nadanym numerze rachunku składkowego płatnik otrzymuje niezwłocznie po utworzeniu konta płatnika składek w postaci papierowej za pośrednictwem operatora pocztowego jako przesyłkę rejestrowaną lub – w przypadku płatników składek, którzy w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez ZUS utworzyli profil informacyjny – w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez ZUS (art. 43b ust. 1 i 3 ustawy systemowej).

1.2. Zasady rozliczania wpłat dokonywanych na rachunek składkowy

Po dokonaniu wpłaty kwota jest księgowana na indywidualnym numerze rachunku składkowego płatnika, natomiast podziałem składki między poszczególne fundusze zajmuje się ZUS. Nie trzeba przy tym podawać żadnych innych identyfikatorów poza numerem rachunku składkowego.

W związku z tymi zmianami 1 stycznia 2018 r. weszło w życie nowe rozporządzenie Rady Ministrów z 21 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany ZUS (Dz.U. z 2017 r. poz. 1831, dalej rozporządzenie z 21 września 2017 r.). Wprowadzone zmiany dotyczą m.in. zasad rozliczania wpłaconych składek, które są konsekwencją wprowadzenia dla każdego płatnika indywidualnego rachunku składkowego. Dokonywana przez płatnika wpłata składek jest rozdzielana przez ZUS na pokrycie należności z tytułu składek na poszczególne fundusze, z uwzględnieniem następujących zasad:

- proporcjonalnego procentowego podziału wpłaty – według kwot składek przypadających do zapłaty na poszczególne fundusze na podstawie danych zawartych w deklaracji rozliczeniowej (ZUS DRA) złożonej za ostatni miesiąc kalendarzowy, lub
- według procentowego udziału składek na poszczególne fundusze w kwocie wpłaty, na podstawie stóp procentowych składek na poszczególne fundusze dla płatnika składek opłacającego składki na własne ubezpieczenia – w przypadku gdy płatnik składek nie złożył deklaracji rozliczeniowej

(§ 7 ust. 1 rozporządzenia z 21 września 2017 r.).

PRZYKŁAD
W deklaracji rozliczeniowej za maj 2018 r. (przekazanej do ZUS 15 czerwca 2018 r.) płatnik wykazał składki na ubezpieczenia społeczne w kwocie 7000 zł, na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 2000 zł oraz na Fundusz Pracy i FGŚP w kwocie 1000 zł. Suma składek wynosi 10 000 zł. Udział procentowy poszczególnych składek w sumie składek wynosi: na ubezpieczenia społeczne – 70%, na ubezpieczenie zdrowotne – 20%, na Fundusz Pracy i FGŚP – 10%. 15 czerwca 2018 r. płatnik wpłacił na indywidualny numer rachunku składkowego kwotę 10 000 zł. Wpłata zostanie podzielona przez ZUS zgodnie z udziałem procentowym ustalonym na podstawie ostatniej deklaracji rozliczeniowej (z identyfikatorem 01.05.2018), czyli 70% składek zostanie rozliczone na ubezpieczenia społeczne (tj. 7000 zł), 20% składek zostanie rozliczone na ubezpieczenie zdrowotne (tj. 2000 zł), a 10% składek zostanie rozliczone na Fundusz Pracy i FGŚP (tj. 1000 zł).

Kwoty składek na poszczególne fundusze, ustalone na podstawie powyższego podziału, pokrywają należności danego funduszu począwszy od zobowiązań o najwcześniejszym terminie płatności (§ 12 rozporządzenia z 21 września 2017 r.).

Jeżeli więc płatnik ma zaległości składkowe, to dokonywane wpłaty, po ich proporcjonalnym podziale na poszczególne fundusze, najpierw pokryją najwcześniejsze zobowiązania, a pozostała różnica zostanie przekazana na bieżące należności.

W sytuacji gdy dokonana przez płatnika składek wpłata na numer rachunku składkowego będzie niższa niż 4 zł, podlega zaliczeniu przez ZUS na należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne (§ 7 ust. 3 rozporządzenia z 21 września 2017 r.).

PRZYKŁAD
Łączna kwota składek do zapłaty wynikająca z deklaracji rozliczeniowej za kwiecień 2018 r. wynosi 1000 zł, z tego: na ubezpieczenia społeczne – 700 zł (co stanowi 70% sumy składek), na ubezpieczenie zdrowotne – 200 zł (co stanowi 20%) oraz na Fundusz Pracy 100 zł (co stanowi 10% sumy składek). 11 czerwca 2018 r. płatnik wpłacił 1200 zł i jednocześnie przekazał deklarację rozliczeniową za maj 2018 r. Składki w deklaracji za maj 2018 r. wynoszą: na ubezpieczenia społeczne – 700 zł, na ubezpieczenie zdrowotne – 400 zł (a więc więcej niż wynosiły w deklaracji za kwiecień 2018 r.) oraz na Fundusz Pracy – 100 zł. Wpłata z 11 czerwca 2018 r. w kwocie 1200 zł została rozliczona na poszczególne ubezpieczenia i fundusze zgodnie z udziałem składek w sumie składek w deklaracji za kwiecień 2018 r., tj. na ubezpieczenia społeczne 840 zł (1200 zł x 70%), na ubezpieczenie zdrowotne – 240 zł (1200 zł x 20%) i na Fundusz Pracy – 120 zł (1200 zł x 10%). Po rozliczeniu należnych składek za maj 2018 r. i zaksięgowaniu wpłaty z 11 czerwca 2018 r. na ubezpieczeniach społecznych powstała nadpłata w kwocie 140 zł (840 zł – 700 zł), na ubezpieczeniu zdrowotnym powstało zadłużenie w kwocie 160 zł (240 zł – 400 zł), na Funduszu Pracy – powstała nadpłata w kwocie 20 zł (120 zł – 100 zł). Ze względu na równoczesną nadpłatę na koncie na ubezpieczeniach społecznych i na Funduszu Pracy oraz zadłużenie na ubezpieczeniu zdrowotnym nadpłata została przeksięgowana na pokrycie tego zadłużenia. Zatem nadpłata w kwocie 140 zł (ubezpieczenia społeczne) i 20 zł (Fundusz Pracy) została przeksięgowana na ubezpieczenie zdrowotne. Po przeksięgowaniu nadpłat na wszystkich ubezpieczeniach i funduszach jest saldo 0.

Jeżeli kwota wpłaty w części przypadającej na pokrycie składek na ubezpieczenia społeczne, odpowiednio na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i FGŚP, Fundusz Emerytur Pomostowych, będzie wyższa niż kwota należnych składek z tego tytułu, pozostałą nadwyżkę zalicza się na pokrycie należności na dany fundusz w kolejności wskazanej w § 14–18 rozporządzenia z 21 września 2017 r., z zachowaniem zasady zaliczania wpłaty na zobowiązania o najwcześniejszym terminie wymagalności.

Kolejność zaliczania nadpłat z tytułu składek na poszczególne fundusze

Nadwyżka części wpłaty przypadająca na:			
ubezpieczenia społeczne (FUS)	**ubezpieczenie zdrowotne (FUZ)**	**FP i FGŚP**	**Fundusz Emerytur Pomostowych (FEP)**
Kolejność zaliczania nadwyżki			
FEP*	FUS***	FUS	FUS
FUZ**	FEP	FEP	FUZ
FP i FGŚP	FP i FGŚP	FUZ	FP i FGŚP

* Fundusz Emerytur Pomostowych

** Fundusz ubezpieczenia zdrowotnego

*** Fundusz ubezpieczeń społecznych

PRZYKŁAD

Kwoty składek na poszczególne fundusze, wykazane przez płatnika w deklaracji ZUS DRA za kwiecień 2018 r., przedstawiały się następująco:

DRA z identyfikatorem 01.04.2018	
ubezpieczenia społeczne	7456,33 zł
ubezpieczenie zdrowotne	3586,16 zł
Fundusz Pracy i FGŚP	1312,27 zł
Łącznie	12 354,76 zł

10 maja 2018 r., jednocześnie z przekazaniem deklaracji ZUS DRA za kwiecień, płatnik dokonał wpłaty należności na indywidualny numer rachunku składkowego w wysokości 12 354,76 zł.

Po dokonanej wpłacie ZUS podzielił ją według procentowego udziału kwot składek wykazanych w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA złożonej przez płatnika za marzec 2018 r.

Składki na poszczególne fundusze przedstawiały się następująco:

DRA 01.03.2018	
ubezpieczenia społeczne	7122,46 zł
ubezpieczenie zdrowotne	2999,54 zł
Fundusz Pracy i FGŚP	1266,34 zł
Łącznie	11 388,34 zł

Podział wpłaty z 10 maja 2018 r. został przez ZUS dokonany w następujący sposób:

Rodzaj funduszu	Kwota wpłaty po podziale
ubezpieczenia społeczne: 7122,46 zł : 11 388,34 zł x 12 354,76 zł	7726,88 zł
ubezpieczenie zdrowotne: 2999,54 zł : 11 388,34 zł x 12 354,76 zł	3254,08 zł
Fundusz Pracy i FGŚP: 1266,34 zł : 11 388,34 zł x 12 354,76 zł	1373,80 zł

Rozliczenie przez ZUS wpłaty w wysokości 12 354,76 zł przedstawiało się następująco:

Rodzaj funduszu	DRA za 04.2018	Wysokość wpłaty (po podziale)	Saldo po rozliczeniu
ubezpieczenia społeczne	7456,33 zł	7726,88 zł	270,55 zł nadpłata
ubezpieczenie zdrowotne	3586,16 zł	3254,08 zł	332,08 zł niedopłata
Fundusz Pracy i FGŚP	1312,27 zł	1373,80 zł	61,53 zł nadpłata

Nadpłata składek na ubezpieczenia społeczne oraz na FP i FGŚP (270,55 zł + + 61,53 zł = 332,08 zł) została zaliczona przez ZUS na należności z tytułu składki na ubezpieczenie zdrowotne (w wysokości 332,08 zł). Po rozliczeniu saldo na dzień wpłaty, tj. 10 maja 2018 r., wyniosło 0,00 zł (brak zaległości na którymkolwiek z funduszy).

1.3. E-składka a koszty uzyskania przychodu

Przedsiębiorcy opłacający składki na:

- ubezpieczenia społeczne – ujmują je w kosztach uzyskania przychodów albo odliczają od dochodu (art. 22 ust. 1 i art. 23 ust. 1 pkt 55a oraz art. 26 ust. 1 pkt 2 lit. a i ust. 13a ustawy o pdof);

- ubezpieczenie zdrowotne – odliczają je od podatku (art. 27b oraz art. 44 ust. 3 i 3f ustawy o pdof);
- Fundusz Pracy i FGŚP – zaliczają je do kosztów uzyskania przychodów (art. 22 ust. 1 oraz art. 23 ust. 3d w związku z ust. 1 pkt 55a ustawy o pdof).

Dokonując wpłaty składek jedną kwotą na indywidualny rachunek składkowy, w celu podatkowego rozliczenia wskazanych składek, przedsiębiorca musi samodzielnie wyodrębnić z dokonanej wpłaty kwoty składek dotyczących poszczególnych ubezpieczeń. Do kosztów uzyskania przychodów może bowiem zaliczyć wyłącznie kwoty składek na ubezpieczenia społeczne oraz składek na Fundusz Pracy i FGŚP, a do odliczenia od podatku kwotę składki zdrowotnej w wysokości 7,75% ustalonej podstawy.

1.4. E-składka a układ ratalny w ZUS

Zmiany w sposobie rozliczania wpłaty dotyczą również wpłat dokonywanych przez płatnika na poczet układu ratalnego (lub przy odroczonym terminie płatności składek). Należności, które płatnik spłaca w ramach tej ulgi, także reguluje na swój indywidualny numer rachunku składkowego opłacając jedną wpłatą zarówno składki bieżące, jak i ratę wynikającą z umowy z ZUS.

ZUS rozliczy dokonaną wpłatę według kolejności wyznaczonej terminami płatności tych należności (chronologicznie). Jeżeli termin płatności raty będzie wcześniejszy niż termin opłacania należności z tytułu składek, ZUS rozliczy wpłatę płatnika w pierwszej kolejności na ratę, a nadwyżką pozostałą po tym rozliczeniu pokryje należności z tytułu składek. Analogicznie ZUS postąpi w przypadku, gdy termin płatności składek będzie wcześniejszy niż termin ustalony dla raty. Wpłata zostanie wtedy rozliczona najpierw na składki, a następnie jej nadwyżka na ratę.

Jeżeli termin zapłaty należności składkowych i raty będzie jednakowy dla obu tych należności, ZUS w pierwszej kolejności rozliczy wpłatę na pokrycie należnych składek za dany miesiąc kalendarzowy (§ 21 ust. 2 rozporządzenia z 21 września 2017 r.).

Bez zmian pozostał przepis, z którego wynika, że wpłatę należności z tytułu składek objętych układem ratalnym rozlicza się na pokrycie kosztów upomnienia, składek oraz przysługujących od nich odsetek za zwłokę i opłaty prolongacyjnej, a następnie na pokrycie wymierzonej opłaty dodatkowej.

Warto przypomnieć, że nowy sposób zaliczania wpłat na należności z tytułu składek ma fundamentalny wpływ na podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu przez przedsiębiorców, którzy – pomimo zadłużenia w ZUS – przed 1 stycznia 2018 r. podlegali dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu zapewniającemu prawo do świadczeń (głównie zasiłków z tytułu niezdolności do pracy, macierzyństwa, opieki). Osoby te, jeżeli nie zrestrukturyzowały swojego zadłużenia (np. poprzez zawarcie układu ratalnego), od 1 stycznia 2018 r. zostały z mocy prawa wyłączone z ubezpieczenia chorobowego. Do 31 grudnia 2017 r. płatnik mający zadłużenie z tytułu składek mógł zadecydować (poprzez oznaczenie formularza przelewu odpowiednim kodem literowym), że wpłata do ZUS ma zostać zaliczona na poczet bieżących, a nie zaległych należności. Od 2018 r. wpłaty zaliczane są w pierwszej kolejności na zadłużenie składkowe, a dopiero po jego uregulowaniu – na poczet bieżących należności (w pierwszej kolejności jest pokrywane najstarsze zadłużenie). W związku z tym w okresie bieżącym występuje niedopłata, która skutkuje wyłączeniem przedsiębiorcy z ubezpieczenia chorobowego.

2. Nowe zasady finansowania składek ZUS za nianie

Również od 1 stycznia 2018 r. nastąpiły zmiany w zakresie oskładkowania wynagrodzenia niani (ustawa z 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin – Dz.U. z 2017 r. poz. 1428). Niania, czyli osoba zatrudniona na podstawie umowy uaktywniającej (do której zasadniczo stosuje się przepisy dotyczące zlecenia), podlega ubezpieczeniom w ZUS w sposób przewidziany dla zleceniobiorców. Obowiązkowe są dla niej ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne, dobrowolnie natomiast opłacana jest składka na ubezpieczenie chorobowe.

Do 31 grudnia 2017 r. za nianię, która z tytułu sprawowanej opieki otrzymywała wynagrodzenie w kwocie nie wyższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę (w 2017 r. – 2000 zł), składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i składkę zdrowotną opłacał ZUS (ze środków budżetu państwa). W przypadku gdy oskładkowany przychód uzyskiwany przez nianię był wyższy od kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę, wówczas od nadwyżki ponad tę kwotę składki ZUS były opłacane przez rodzica zatrudniającego nianię (a finansowane zgodnie z zasadami obowiązującymi zleceniobiorców).

Od 1 stycznia 2018 r. ZUS opłaca składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne za nianię od podstawy nie wyższej niż 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w danym roku kalendarzowym, tj. obecnie od kwoty 1050 zł (2100 zł x 50%). Rodzic (płatnik składek) zatrudniający nianię opłaca składki emerytalne, rentowe, wypadkową oraz zdrowotną od podstawy wymiaru stanowiącej nadwyżkę ponad kwotę 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Oznacza to znaczące obniżenie budżetowego dofinansowania do składek niań.

Przychód uzyskany przez nianię jest zaliczany do przychodów z innych źródeł (art. 20 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 pkt 9 ustawy o pdof). Rodzic dziecka nie jest zatem płatnikiem podatku dochodowego z tytułu zawartej z nianią umowy. Oznacza to, że na rodzicach nie ciąży obowiązek poboru zaliczek na podatek dochodowy od wypłacanego wynagrodzenia oraz nie mają oni obowiązku sporządzenia i przekazania niani lub organowi podatkowemu deklaracji i informacji podatkowych (PIT-11, PIT-4R).

ZUS wyjaśnia, że niania powinna zostać zgłoszona do ubezpieczeń w ciągu 7 dni od dnia powstania obowiązku ubezpieczeń, odpowiednio:

- do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego – na druku ZUS ZUA,
- jeśli podlega obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu – na druku ZUS ZZA.

W zgłoszeniu należy podawać wyłącznie kod tytułu ubezpieczenia rozpoczynający się cyframi 04 30 (a więc również w przypadku, gdy podstawa wymiaru składek jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie bądź połowa minimalnego wynagrodzenia dla umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.).

Z kodu tytułu rozpoczynającego się cyframi 04 31 płatnik korzysta wyłącznie w imiennych raportach miesięcznych, gdy rozlicza składki niepodlegające finansowaniu z budżetu państwa (tj. od podstawy wymiaru składek będącej nadwyżką ponad kwotę minimalnego wynagrodzenia bądź ponad kwotę połowy minimalnego wynagrodzenia dla umów uaktywniających zawartych od 1 stycznia 2018 r.). Jeżeli niania nie spełnia warunków do finansowania za nią składek ze środków budżetu państwa, powinna zostać zgłoszona do ubezpieczeń na zasadach ogólnych dotyczących zleceniobiorców. W takim przypadku nie może być stosowany kod tytułu rozpoczynający się cyframi 04 30.

3. Nowe wysokości stóp procentowych składki na ubezpieczenie wypadkowe od 1 kwietnia 2018 r.

Od 1 kwietnia 2018 r. obowiązuje nowy załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków, określający wartości tej stopy dla poszczególnych grup działalności ustalanych na podstawie rodzaju działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). W związku ze zmianą rozporządzenia dla wielu płatników zmianie uległa wysokość składki wypadkowej, którą są zobowiązani opłacać za wszystkie osoby podlegające temu ubezpieczeniu. Nowe stawki będą obowiązywać co najmniej do 31 marca 2019 r. (w ostatnich latach rozporządzenie było zmieniane w maksymalnych dopuszczalnych okresach, czyli co 3 lata).

Zmiana stóp procentowych spowodowana omawianą zmianą rozporządzenia dotyczy przede wszystkim:

- osób prowadzących działalność pozarolniczą, opłacających składkę wypadkową w zryczałtowanej wysokości, oraz
- płatników, którzy ustalają stopę procentową składki wypadkowej na podstawie kategorii ryzyka, przyporządkowanej określonemu rodzajowi działalności, zgodnie z klasyfikacją PKD.

Dla trzeciej grupy płatników – tych, którzy byli zobowiązani do złożenia informacji ZUS IWA przez 3 ostatnie lata kalendarzowe – stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe indywidualnie ustala ZUS. Również w przypadku tych płatników nowe stawki będą miały pewien wpływ na wysokość obciążeń składkowych, ponieważ kategoria ryzyka według PKD jest jednym z kilku czynników uwzględnianych przez ZUS przy ustalaniu indywidualnej stawki składki wypadkowej.

Stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe jest zmienna (w przeciwieństwie do stóp procentowych wszystkich pozostałych składek ZUS). Ustala ją każdorocznie, na dany okres składkowy, ZUS albo płatnik składek.

Podział płatników pod względem zasad ustalania stopy procentowej na ubezpieczenie wypadkowe od 1 kwietnia 2018 r.

Grupa płatników	Cechy płatnika klasyfikujące go do danej grupy	Wysokość obowiązującej stopy procentowej składki wypadkowej
1	2	3
Opłacający składkę wypadkową w zryczałtowanej wysokości	Płatnik nie podlega wpisowi do rejestru REGON	Stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe wynosi 50% najwyższej stopy procentowej ustalonej na dany rok składkowy dla grup działalności. Od 1 kwietnia 2018 r. najwyższa stopa wynosi 3,33%, a więc połowa to 1,67% podstawy wymiaru.
	Płatnik podlega wpisowi do rejestru REGON* i zgłasza do ubezpieczenia wypadkowego średniorocznie nie więcej niż 9 osób	

1	2	3
Ustalający wysokość składki wypadkowej samodzielnie, na podstawie rodzaju przeważającej działalności według PKD	Płatnik podlega wpisowi do rejestru REGON*, zgłaszał do ubezpieczenia wypadkowego średniorocznie co najmniej 10 osób i nie składał informacji ZUS IWA za 3 ostatnie, kolejne lata	Właściwą dla siebie stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe, przypisaną do grupy działalności według PKD, płatnik musi odczytać z tabeli w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe.
Opłacający składkę wypadkową w wysokości ustalonej im indywidualnie przez ZUS	Płatnik podlega wpisowi do rejestru REGON*, zgłaszał do ubezpieczenia wypadkowego średniorocznie co najmniej 10 osób i składał informację ZUS IWA za 3 ostatnie, kolejne lata	Wysokość stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ustala indywidualnie ZUS, m.in. na podstawie danych przesłanych przez płatnika w informacjach ZUS IWA za 3 ostatnie, kolejne lata.

** Na 31 grudnia 2017 r.; w przypadku płatników, którzy zostali zgłoszeni do ZUS później niż 31 grudnia 2017 r. – na dzień zgłoszenia w ZUS.*

Nową wysokość stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe stosuje się do składek rozliczanych w deklaracji ZUS DRA sporządzanej za kwiecień 2018 r. do 10 maja br.

PRZYKŁAD

Przedsiębiorca opłaca składki ZUS tylko za siebie, od podstawy wymiaru stanowiącej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Od deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA za kwiecień 2018 r. rozlicza składkę wypadkową w wysokości 44,52 zł (1,67% z 2665,80 zł). W poprzednim roku składkowym, w okresie od stycznia do marca 2018 r., zobowiązany był opłacać tę składkę w wysokości 47,98 zł (1,8% z 2665,80 zł). Różnica na korzyść płatnika wynosi 3,46 zł.

PRZYKŁAD

Przedsiębiorca zgłaszał w 2017 r. do ubezpieczenia wypadkowego 7 osób i za ten rok nie przekazał do ZUS informacji ZUS IWA. Informacja ta została sporządzona za trzy ostatnie lata: 2014, 2015 i 2016. Na rok składkowy 2018/2019 przedsiębiorca musi samodzielnie ustalić właściwą dla siebie stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe, biorąc pod uwagę liczbę osób zgłoszonych do ubezpieczenia wypadkowego w 2017 r. Od wszystkich wynagrodzeń wypłaconych począwszy od 1 kwietnia 2018 r. przedsiębiorca będzie obliczać składkę na ubezpieczenie wypadkowe w wysokości 1,67%.

Płatnik wpisany do rejestru REGON, który zgłaszał do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych, jednak nie przekazał informacji ZUS IWA za lata: 2015, 2016, 2017, na nowy rok składkowy ustala stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe w wysokości określonej dla grupy działalności, do której należy (art. 33 ust. 1 ustawy

wypadkowej). W celu ustalenia stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe na rok składkowy przypadający na okres od 1 kwietnia 2018 r. do 31 marca 2019 r. należy:

- sprawdzić, do jakiego rodzaju przeważającej działalności płatnik został zaklasyfikowany według PKD ujętego w rejestrze REGON 31 grudnia 2017 r., a jeśli został zgłoszony w ZUS jako płatnik składki wypadkowej w okresie od 1 stycznia 2018 r. – w dniu, od którego jest zgłoszony w ZUS. Rodzaj przeważającej działalności jest oznaczony pięcioznakowym kodem alfanumerycznym;
- na podstawie dwóch pierwszych cyfr rodzaju przeważającej działalności ustalić, do jakiej sekcji/działu został zaklasyfikowany, zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – Dz.U. Nr 251, poz. 1885 ze zm.;
- po ustaleniu sekcji/działu odczytać z tabeli, stanowiącej załącznik nr 2 do rozporządzenia, stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe określoną dla grupy działalności, do której należy.

PRZYKŁAD

Przedsiębiorca samodzielnie ustala stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe na dany rok składkowy, na podstawie swojej grupy działalności według PKD. Aby prawidłowo ustalić nową wysokości składki wypadkowej na okres 2018/2019, powinien:

Krok 1

Na podstawie zaświadczenia o nadaniu numeru REGON ustalić rodzaj przeważającej działalności według PKD 2007, do której została zaklasyfikowana – przyjmijmy, że ustalono grupę działalności 10.71.Z – „Produkcja pieczywa – produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciastek.

Krok 2

Na podstawie dwóch pierwszych cyfr, tj. 10, ustala, że należy do sekcji C – „Przetwórstwo przemysłowe", działu 10 – „Produkcja artykułów spożywczych".

W załączniku nr 2 do rozporządzenia należy odczytać właściwą stopę procentową składki wypadkowej dla kodu PKD – C-10 na dany rok składkowy, która wynosi 1,47%.

Nowe kategorie ryzyka i stopy procentowe składki wypadkowej w podziale na poszczególne grupy działalności według PKD

Lp.	Grupy działalności	Kod PKD*	Kategorie ryzyka	Stopy procentowe składki (%)
1	2	3	4	5
1	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	A-01	9	2,53
2	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	A-02	10	2,80
3	Rybactwo	A-03	4	1,20
4	Wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu)	B-05	12	3,33
5	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	B-06	10	2,80
6	Górnictwo rud metali	B-07	11	3,06

1	2	3	4	5
7	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	B-08	7	2,00
8	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	B-09	11	3,06
9	Produkcja artykułów spożywczych	C-10	5	1,47
10	Produkcja napojów	C-11	4	1,20
11	Produkcja wyrobów tytoniowych	C-12	4	1,20
12	Produkcja wyrobów tekstylnych	C-13	5	1,47
13	Produkcja odzieży	C-14	3	0,93
14	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	C-15	3	0,93
15	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	C-10	8	2,26
16	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	C-17	6	1,73
17	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	C-18	3	0,93
18	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	C-19	5	1,47
19	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	C-20	5	1,47
20	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	C-21	4	1,20
21	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C-22	5	1,47
22	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	C-23	6	1,73
23	Produkcja metali	C-24	9	2,53
24	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C-25	6	1,73
25	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	C-26	3	0,93
26	Produkcja urządzeń elektrycznych	C-21	5	1,47
27	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	C-28	5	1,47
28	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	C-29	5	1,47
29	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	C-30	6	1,73
30	Produkcja mebli	C-31	5	1,47
31	Pozostała produkcja wyrobów	C-32	4	1,20
32	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	C-33	5	1,47
33	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	D-35	4	1,20
34	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	E-36	5	1,47
35	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	E-37	5	1,47
36	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	E-38	7	2,00
37	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	E-39	6	1,73

1	2	3	4	5
38	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F-41	5	1,47
39	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	F-42	6	1,73
40	Roboty budowlane specjalistyczne	F-43	4	1,20
41	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G-45	3	0,93
42	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G-46	3	0,93
43	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G-47	3	0,93
44	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H-49	4	1,20
45	Transport wodny	H-50	8	2,26
46	Transport lotniczy	H-51	2	0,67
47	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	H-52	5	1,47
48	Działalność pocztowa i kurierska	H-53	5	1,47
49	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	I	2	0,67
50	Informacja i komunikacja	J	2	0,67
51	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	K	2	0,67
52	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L	2	0,67
53	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	M	2	0,67
54	Wynajem i dzierżawa	N-77	4	1,20
55	Działalność związana z zatrudnieniem	N-78	4	1,20
56	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	N-79	2	0,67
57	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	N-80	3	0,93
58	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	N-81	4	1,20
59	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	N-82	2	0,67
60	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, organizacje i zespoły eksterytorialne	O,U	3	0,93
61	Edukacja	P	3	0,93
62	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Q	4	1,20
63	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	R	3	0,93
64	Pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	S,T	2	0,67

** Kod PKD określony w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz.U. poz. 1885, z 2009 r. poz. 489 oraz z 2017 r. poz. 2440).*

4. Zmiany w ubezpieczeniach wprowadzone przez Konstytucję biznesu

Od 30 kwietnia 2018 r. obowiązują nowe uregulowania wprowadzone przez tzw. Konstytucję biznesu. Jest to pakiet ustaw, których celem jest zreformowanie i uproszczenie przepisów dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Zmiany, które wprowadza Konstytucja biznesu, dotyczą m.in. takich obszarów, jak:

- relacje przedsiębiorcy z urzędami i załatwianie spraw urzędowych,
- zakładanie firmy,
- zawieszenie działalności,
- zasady tworzenia prawa gospodarczego,
- obowiązki związane z prowadzeniem działalności.

Najważniejsza w ramach Konstytucji biznesu jest ustawa z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, która określa najistotniejsze prawa przedsiębiorcy i zasady prowadzenia działalności gospodarczej.

Wśród nowych rozwiązań przewidzianych tą ustawą wyróżnia się m.in. wprowadzenie tzw. ulgi na start dla początkujących przedsiębiorców oraz instytucji działalności nieewidencjonowanej (nierejestrowanej).

4.1. Ulga na start

Ustawa – Prawo przedsiębiorców w art. 18 przewiduje tzw. ulgę na start jako szczególny rodzaj korzyści i zachęty dla przedsiębiorców podejmujących działalność gospodarczą po raz pierwszy lub ponownie po upływie dłuższego czasu. Przedsiębiorca będący osobą fizyczną, który:

- podejmuje działalność gospodarczą po raz pierwszy albo podejmuje ją ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy od dnia jej zawieszenia lub zakończenia oraz
- nie wykonuje jej dla pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej, w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym, wykonywał w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej,

przez okres pierwszych 6 miesięcy nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (art. 18 ust. 1 ustawy – Prawo przedsiębiorców).

4.1.1. Zasady obliczania okresu korzystania z ulgi na start

Okres 6 miesięcy powinien być liczony od momentu podjęcia przez osobę fizyczną działalności gospodarczej, czyli od dnia faktycznego rozpoczęcia wykonywania tej działalności rozumianego jako pierwsza czynność w obrocie gospodarczym bezpośrednio związana z przedmiotem zadeklarowanej działalności gospodarczej. Jednocześnie brak płatności składek przez przedsiębiorcę przez okres korzystania z ulgi spowoduje brak prawa do świadczeń za ten okres w przyszłości.

W związku z omówioną zmianą wprowadzono zmiany w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Wprowadzone zostały m.in. odpowiednie regulacje gwarantujące, że nienaruszone zostaną obowiązki ubezpieczeniowe dotyczące tzw. osób współpracujących z takimi początkującymi przedsiębiorcami.

PRZYKŁAD

Osoba fizyczna spełniająca warunki do skorzystania z ulgi na start podjęła od 1 maja 2018 r. prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. Przy prowadzeniu firmy jest wspomagana przez swojego współmałżonka (bezumownie). W tej sytuacji:

- przedsiębiorca podlega obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu, a w zakresie ubezpieczeń społecznych – jest z tego obowiązku zwolniony przez pierwszych 6 miesięcy działalności,
- współmałżonek przedsiębiorcy musi zostać zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego, na zasadach obowiązujących w odniesieniu do osób współpracujących (podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wynosi dla niego 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego).

Wprowadzono także odpowiednie zmiany w przepisach ubezpieczeniowych, gdyby osoba rozpoczynająca działalność zdecydowała się nie korzystać z ulgi na start i wolała od razu zostać objęta tzw. małym ZUS (art. 18 ust. 2 ustawy – Prawo przedsiębiorców). W związku z tym kluczowy jest nowy art. 18aa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, wskazujący zasady, na jakich przedsiębiorca może zrezygnować ze swego uprawnienia, oraz przesądzający, że w takich przypadkach traktuje się go jak osobę rozpoczynającą korzystanie z „małego ZUS" (a zatem podlegającą obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym). Wprowadzono także nowe rozwiązania dotyczące m.in. terminów powstania i wygaśnięcia obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego, zasad zgłaszania do ubezpieczenia zdrowotnego oraz wyliczania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne takich osób, które to rozwiązania są analogiczne do rozwiązań przewidzianych dla „zwykłych" przedsiębiorców oraz osób z nimi współpracujących.

Początek liczenia okresu 6 miesięcy stanowi dzień faktycznego rozpoczęcia wykonywania działalności. ZUS wyjaśnia, że jeżeli taki dzień przypada pierwszego dnia danego miesiąca kalendarzowego, miesiąc ten należy wliczyć do tego okresu. Jeśli jednak działalność gospodarcza została rozpoczęta w trakcie miesiąca kalendarzowego, miesiąca tego nie wlicza się do okresu zwolnienia.

PRZYKŁAD

Osoba fizyczna rozpoczęła 14 maja 2018 r. prowadzenie działalności gospodarczej na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Jest to dla niej pierwsza pozarolnicza działalność i nie wykonuje jej na rzecz byłego pracodawcy. Osoba ta spełniła zatem warunki do skorzystania z ulgi na start, a więc przez okres pierwszych 6 miesięcy kalendarzowych nie musi opłacać składek na ubezpieczenia społeczne. Uprawnienie to przysługuje jej zatem od rozpoczęcia działalności do 30 listopada 2018 r. (bierze się pod uwagę pełne miesiące kalendarzowe).

W sytuacji gdy osoba fizyczna rozpoczęłaby prowadzenie działalności od pierwszego dnia miesiąc, tj. od 1 maja 2018 r., do okresu zwolnienia z opłacania składek na ubezpieczenia społeczne należałoby wliczyć także maj. Wówczas uprawnienie do ulgi na start przysługiwałoby przedsiębiorcy do 31 października 2018 r.

Jeżeli w okresie korzystania z ulgi na start osoba prowadząca działalność zamierza zawiesić działalność, to okres zawieszenia nie przerywa okresu biegu 6 miesięcy zwolnienia z opłacania składek.

PRZYKŁAD

Osoba fizyczna rozpoczęła 7 maja 2018 r. prowadzenie działalności gospodarczej na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. Jest to dla niej pierwsza pozarolnicza działalność i nie wykonuje jej na rzecz byłego pracodawcy. Osoba ta spełniła zatem warunki do skorzystania z ulgi na start, a więc przez okres 6 miesięcy nie musi opłacać składek na ubezpieczenia społeczne. Uprawnienie to przysługuje od 7 maja 2018 r. do 30 listopada 2018 r.

Osoba ta zawiesiła działalność gospodarczą na okres 2 miesięcy, do 31 sierpnia 2018 r. Po wznowieniu działalności gospodarczej od 1 września 2018 r. osoba ta będzie miała prawo do ulgi na start jeszcze przez okres 3 miesięcy, tj. do 30 listopada 2018 r.

W sytuacji gdy przedsiębiorca zrezygnuje z ulgi na start, do czego ma prawo (art. 18 ust. 2 ustawy – Prawo przedsiębiorców), kolejny raz będzie mógł skorzystać z tego uprawnienia po upływie 60 miesięcy kalendarzowych od dnia zakończenia bądź zawieszenia działalności.

PRZYKŁAD

Przedsiębiorca korzystał z ulgi na start przez okres 3 miesięcy, tj. od 4 czerwca do 30 września 2018 r., po czym od 1 października 2018 r. zgłosił się do ubezpieczeń społecznych. Po miesiącu uznał jednak, że decyzja o rezygnacji z ulgi na start była błędna.

W tej sytuacji przedsiębiorca będzie mógł ponownie skorzystać z ulgi na start dopiero po upływie 60 miesięcy kalendarzowych od dnia zakończenia lub zawieszenia działalności. W tym przypadku z ulgi na start przedsiębiorca nie będzie mógł skorzystać również na bieżąco pomimo nieprzekroczenia łącznie okresu 6 miesięcy.

Z ulgi na start nie skorzystają:

- osoby (przedsiębiorcy), które rozpoczęły działalność gospodarczą przed 30 kwietnia 2018 r., oraz
- osoby współpracujące przy prowadzeniu działalności z początkującym przedsiębiorcą (lub wznawiającym działalność): małżonek, dziecko własne, dziecko drugiego małżonka, dziecko przysposobione, rodzic, macocha, ojczym lub osoba przysposabiająca – jeżeli pozostaje z nim we wspólnym gospodarstwie domowym).

Z ulgi na start nie mogą skorzystać również przedsiębiorcy, którzy wykonują działalność gospodarczą na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego, przed dniem rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym, wykonywali w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

ZUS w wydanym poradniku „Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz ustalania podstawy wymiaru składek osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących" wyjaśnił, że:

ZUS *(...) od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności na rzecz byłego pracodawcy (także wtedy, gdy moment ten wystąpi np. po upływie kilku miesięcy od rozpoczęcia prowadzenia działalności) następuje utrata prawa do deklarowania do podstawy wymiaru kwoty nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Ponownie prawo to zyskuje się od dnia zaprzestania wykonywania działalności na rzecz byłego pracodawcy. Przy czym pamiętać należy, iż prawo do opłacania składek od podstawy wymiaru w wysokości nie niższej niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia przysługuje jedynie w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej.*

Przedstawione stanowisko wynika również z interpretacji indywidualnych ZUS, m.in. z:

- interpretacji indywidualnej ZUS oddział w Gdańsku z 18 grudnia 2017 r. (DI/100000/43/1307/2017),
- interpretacji indywidualnej ZUS oddział w Lublinie z 8 listopada 2017 r. (DI/200000/43/1199/2017).

Choć powyższy komentarz i interpretacje indywidualne dotyczą ulgi w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości nie niższej niż 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w danym roku kalendarzowym, należałoby uznać, że będą miały również zastosowanie do skorzystania z tzw. ulgi na start.

PRZYKŁAD

Osoba fizyczna rozpoczęła wykonywanie działalności gospodarczej od 10 maja 2018 r. i korzysta z tzw. ulgi na start. W okresie od 1 lipca 2018 r. będzie wykonywać w ramach działalności gospodarczej usługi na rzecz byłego pracodawcy, tożsame z czynnościami, które osoba ta wykonywała w ramach zawartej umowy o pracę, rozwiązanej 30 kwietnia 2018 r. Osoba ta ma prawo do skorzystania z ulgi na start w okresie od 10 maja do 30 czerwca 2018 r.

Jeżeli przedsiębiorca utracił prawo (przez okres wykonywania usług na rzecz byłego pracodawcy) do tzw. ulgi na start, powinien:

- wyrejestrować się z ubezpieczenia zdrowotnego na druku ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia 05 40 xx od 1 lipca 2018 r.,
- z tym samym dniem dokonać zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na druku ZUS ZUA z odpowiednim kodem tytułu ubezpieczenia: 05 10 xx lub 05 70 xx.

4.1.2. Ubezpieczenie zdrowotne w okresie korzystania z ulgi na start

Ulga na start zakłada brak konieczności opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, nie zaś na ubezpieczenie zdrowotne. Początkujący przedsiębiorcy będą bowiem nadal objęci tym ubezpieczeniem, o ile nie zawieszą wykonywania działalności w Centralnej Ewidencji Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Przedsiębiorca będzie zatem objęty obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, wobec czego będzie zobowiązany zgłosić się do tego ubezpieczenia i opłacać w tym czasie składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Będzie miał możliwość w tym okresie zgłosić do tego ubezpieczenia również uprawnionego członka rodziny.

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw

w IV kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku (w roku 2018 jest to kwota 3554,93 zł). Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 9% podstawy wymiaru (w 2018 r. najniższa składka wynosi 319,94 zł), jest składką miesięczną i niepodzielną, tj. opłaca się ją w pełnej wysokości niezależnie od liczby dni podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu w danym miesiącu kalendarzowym (art. 79 i 81 ustawy zdrowotnej).

Do ubezpieczenia zdrowotnego w okresie ulgi na start przedsiębiorca zgłasza się na druku ZUS ZZA z kodem tytułu ubezpieczenia rozpoczynającym się cyframi 05 40. Będzie podlegał temu ubezpieczeniu od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania, z wyjątkiem okresu zawieszenia działalności. W okresie zawieszenia może np. zgłosić się do dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego.

PRZYKŁAD

Osoba fizyczna rozpoczyna 14 maja 2018 r. prowadzenie działalności gospodarczej. Korzysta z ulgi na start, w związku z czym przez okres pierwszych 6 miesięcy jest zwolniona z opłacania składek na ubezpieczenia społeczne (w okresie od 14 maja do 30 listopada 2018 r.). Osoba ta jest jednak zobowiązana do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne. W okresie korzystania z ulgi na start osoba ta ma obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego od 14 maja 2018 r. na druku ZUS ZZA, z kodem tytułu ubezpieczenia 05 40 xx, przekazanym do ZUS najpóźniej w terminie 7 dni od dnia podlegania temu ubezpieczeniu, tj. do 21 maja 2018 r.

Zarówno za niepełny maj, jak i za kolejne miesiące kalendarzowe przedsiębiorca ma obowiązek opłacać składkę na ubezpieczenie zdrowotne nie niższą od 319,94 zł (9% x 3554,93 zł), przy czym z tej samej podstawy wymiaru składki ma prawo pomniejszyć zaliczkę na podatek dochodowy do urzędu skarbowego w wysokości 275,51 zł (7,75% x 3554,93 zł).

Od osób prowadzących działalność gospodarczą, które są zobowiązane do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne (z pewnymi wyjątkami, które dotyczą m.in. tzw. ulgi na start), obowiązkowo wymaga się również uiszczania składek na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu każdej formy podjętej działalności. Nawet jeśli przedsiębiorca nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, to składka na ubezpieczenie zdrowotne jest dla niego obowiązkowa.

W sytuacji gdy oprócz prowadzonej działalności gospodarczej przedsiębiorca będzie uzyskiwał przychody z innych rodzajów działalności, np.:

- będzie wspólnikiem spółki cywilnej, jednoosobowej spółki z o.o., spółki jawnej, komandytowej, partnerskiej,
- będzie wykonywał wolny zawód, działalność artystyczną bądź twórczą (niewchodzącą w zakres zarejestrowanej działalności gospodarczej),

od każdego rodzaju tych działalności obowiązkowo opłaca się składkę na ubezpieczenie zdrowotne (art. 82 ust. 1–5 ustawy zdrowotnej).

W okresie korzystania z ulgi na start przedsiębiorca może być zwolniony z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzenia działalności, w przypadkach gdy:

- jest emerytem bądź rencistą i wysokość świadczeń pobierana z tego tytułu nie przekracza miesięcznie minimalnego wynagrodzenia za pracę (w 2018 r. 2100 zł) oraz

dochody z prowadzonej działalności nie przekraczają miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury (od 1 marca 2018 r. kwota najniższej emerytury wynosi 1029,80 zł a więc połowa tej kwoty to 514,90 zł) lub opłaca podatek dochodowy w formie karty podatkowej;

- jest zaliczony do umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności oraz przychody z prowadzonej działalności nie przekraczają miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury lub przedsiębiorca opłaca podatek dochodowy w formie karty podatkowej;
- pobiera zasiłek macierzyński, którego wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty świadczenia rodzicielskiego (w 2018 r. 1000 zł).

Zwolnienie z opłacania składki zdrowotnej przysługuje także osobom niepełnosprawnym, które nie posiadają ustalonego stopnia niepełnosprawności, ale mają wydane przez lekarza orzecznika ZUS odpowiednie orzeczenie lekarskie o ustaleniu niezdolności do pracy. Wówczas orzeczenie takie jest wystarczającą podstawą, aby niepełnosprawny przedsiębiorca mógł skorzystać ze zwolnienia z opłacania składki zdrowotnej. Ponadto jeżeli osoba, która posiada umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności, uzyskuje przychody jedynie ze źródła, jakim jest prowadzona przez nią działalność gospodarcza, ma możliwość opłacania składki zdrowotnej w wysokości nieprzekraczającej kwoty należnej zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Ta możliwość nie dotyczy jednak przedsiębiorców rozliczających się z tytułu podatku dochodowego w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych lub w formie karty podatkowej.

4.1.3. Mały ZUS po uldze na start

Po upływie pierwszych 6 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorca, który zamierza kontynuować jej prowadzenie, będzie mógł skorzystać (dodatkowo) z obecnie istniejącej ulgi w składkach ZUS, czyli opłacać tzw. mały ZUS przez kolejne 24 miesiące (tj. opłacać składki na ubezpieczenia społeczne od podstawy wymiaru wynoszącej co najmniej 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia, która w 2018 r. wynosi 630 zł).

W przypadku gdy przedsiębiorca będzie chciał skorzystać z tzw. małego ZUS (po upływie 6 miesięcy korzystania z ulgi na start), będzie musiał dokonać zgłoszenia do odpowiednich ubezpieczeń w ZUS (okres 24 miesięcy kalendarzowych będzie liczony od dnia objęcia ubezpieczeniami społecznymi). Uprawnienie to zostało przewidziane w znowelizowanych przepisach ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (nowy art. 18aa ust. 3 ustawy systemowej).

Tak jak w przypadku liczenia okresu 6 miesięcy, tak i w przypadku liczenia okresu 24 miesięcy, jeżeli pierwszy dzień biegu 24 miesięcy przypada pierwszego dnia danego miesiąca kalendarzowego, miesiąc ten należy wliczyć do okresu 24 miesięcy. W przypadku gdy pierwszy dzień biegu 24 miesięcy przypada w trakcie miesiąca kalendarzowego, miesiąca tego nie wlicza się do tego okresu. Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej nie przerywa biegu okresu 24 miesięcy.

PRZYKŁAD

Przedsiębiorca zamierza rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej 1 czerwca 2018 r. Chce skorzystać z ulgi na start. Jednocześnie osoba ta jest zatrudniona od 1 stycznia 2018 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony

w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponieważ zawarta umowa o pracę gwarantuje tej osobie kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej podlegać będzie ona obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. W związku z tym osoba ta będzie miała obowiązek, począwszy od 1 czerwca 2018 r., dokonać zgłoszenia na druku ZUS ZZA do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego z kodem tytułu ubezpieczenia 05 40 xx, przekazanego do ZUS najpóźniej do 8 czerwca 2018 r.

Przy założeniu, że po upływie 6 miesięcy, tj. począwszy od 1 grudnia 2018 r., nadal będzie trwać zawarta umowa o pracę, osoba ta będzie podlegała z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi objęta zostanie dopiero od dnia następnego po ustaniu stosunku pracy, przy czym okres 24 miesięcy ulg w opłacaniu preferencyjnych składek będzie liczony począwszy od 1 grudnia 2018 r., niezależnie od tego, że w tym okresie przedsiębiorca podlega tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Przedsiębiorca podlegający obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym opłaca także składkę na Fundusz Pracy (jeżeli nie osiągnął 60 lat – mężczyzna, lub 55 lat – kobieta). Jeśli jednak deklaruje jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwotę w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę, a prowadzona działalność jest jedynym tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, składka na Fundusz Pracy jest nienależna (art. 104 ust. 1 i ust. 3 oraz art. 104b ust. 2 i art. 107 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).

Nowa ulga na start nie jest obowiązkiem, tylko prawem, zatem przedsiębiorca będzie mógł z niej skorzystać, ale nie będzie musiał. Prawo przedsiębiorców w art. 18 ust. 2 przewiduje bowiem, że przedsiębiorca będzie mógł zrezygnować z tej ulgi przez dokonanie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych. W tym też kierunku zostały znowelizowane przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przedsiębiorca będący osobą fizyczną będzie mógł zrezygnować z uprawnienia w postaci nowej ulgi na start (tj. zwolnienia z opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w okresie pierwszych 6 miesięcy prowadzenia działalności) przez zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych na zasadach przewidzianych dla przedsiębiorców opłacających tzw. mały ZUS. W takim przypadku okres 24 miesięcy kalendarzowych ulgowego ZUS będzie liczony od dnia objęcia tymi ubezpieczeniami. Objęcie ubezpieczeniami następuje zaś od dnia wskazanego we wniosku, tj. druku zgłoszeniowym, ale nie wcześniej niż od dnia, w którym wniosek ten został zgłoszony (art. 18aa ust. 2 ustawy systemowej).

PRZYKŁAD

Osoba fizyczna rozpoczyna prowadzenie działalności gospodarczej 1 czerwca 2018 r. i od tego dnia korzysta z tzw. ulgi na start. Przedsiębiorca uznał jednak, że będzie korzystał z tego uprawnienia tylko do 30 września 2018 r. W związku z tym od 1 października 2018 r. przedsiębiorca dokonał wyrejestrowania z ubezpieczenia zdrowotnego na druku ZUS ZWUA i z tym samym dniem dokonał zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na druku ZUS ZUA. Formularz zgłoszeniowy przekazał jednak do ZUS dopiero 15 października 2018 r. Przedsiębiorca będzie objęty ubezpieczeniami społecznymi począwszy od dnia przekazania deklaracji ZUS ZUA, tj. od 15 października 2018 r. (mimo że jako datę powstania obowiązku ubezpieczeń wskazano w formularzu 1 października 2018 r.). W tym przypadku okres 24 miesięcy, w którym podstawę wymiaru będzie stanowić zadeklarowana kwota, nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę, będzie trwał do 31 października 2020 r.

Ulga na start nie będzie przysługiwała przedsiębiorcom podlegającym ubezpieczeniu społecznemu rolników (tj. przedsiębiorcom spełniającym warunki określone w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników).

4.2. Działalność gospodarcza rejestrowana i nieewidencjonowana

Zgodnie z nowymi regulacjami zawartymi w pakiecie ustaw Konstytucji biznesu działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły (art. 3 ustawy – Prawo przedsiębiorców). Warto przypomnieć, że ustawa – Prawo przedsiębiorców jest aktem prawnym wprowadzonym w miejsce dotychczas obowiązującej ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, która regulowała kwestie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

4.2.1. Pojęcie działalności gospodarczej

O działalności we własnym imieniu jest mowa, gdy podmiot organizujący tę działalność prowadzi ją na swoją rzecz i jednocześnie ponosi odpowiedzialność za zaciągnięte w związku z tym zobowiązania. Nie będzie zatem działalnością gospodarczą działalność pracowników, pełnomocników i prokurentów, członków organów osoby prawnej, osób prowadzących administrację masy majątkowej w imieniu jej właściciela. Działalnością wykonywaną w sposób ciągły będzie natomiast działalność wykonywana regularnie i powtarzalnie.

Ustawa wyłącza z zakresu jej stosowania określone rodzaje działalności związane z:

- działalnością wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwie, warzywnictwie, leśnictwie i rybactwie śródlądowym,
- określonym rodzajem działalności wykonywanej przez rolników, takiej jak działalność agroturystyczna, działalność w zakresie wyrobu wina oraz działalność w zakresie sprzedaży produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu (art. 6 ust. 1 ustawy – Prawo przedsiębiorców).

Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 ustawy – Prawo przedsiębiorców). Prawo przedsiębiorców, podobnie jak ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, dzieli przedsiębiorców na mikro, małych i średnich przedsiębiorców (art. 7 ustawy – Prawo przedsiębiorców).

4.2.2. Pojęcie działalności nieewidencjonowanej

Ustawa przewiduje nową instytucję prawną, nazwaną działalnością nieewidencjonowaną (art. 5 ust. 1 ustawy – Prawo przedsiębiorców). Zakłada ona, że jeśli działalność:

- jest wykonywana przez osobę fizyczną, która w okresie ostatnich 60 miesięcy nie wykonywała działalności gospodarczej oraz
- przychód z tej działalności nie przekracza w żadnym miesiącu 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia (w 2018 r. kwoty 1050 zł),

to działalność taka w ogóle nie jest uznawana za działalność gospodarczą.

W przypadku przekroczenia pułapu przychodowego działalność uznawana jest za działalność gospodarczą od dnia, gdy przekroczenie nastąpiło, jednak osoba prowadząca do-

tąd działalność nieewidencjonowaną ma 7 dni, by złożyć wniosek o wpisanie działalności do CEIDG. Dla zapewnienia przejrzystości w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych wprowadzono rozwiązanie, że osiągane przychody będą traktowane jako przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej od chwili złożenia wniosku (lub bezskutecznego upływu terminu na złożenie takiego wniosku). Natomiast przychody osiągnięte po przekroczeniu limitu, ale jeszcze przed tą datą, nadal będą zaliczane do przychodów z innych źródeł.

Aby było możliwe wykonywanie działalności bez potrzeby jej rejestracji, konieczne będzie spełnienie łącznie trzech przesłanek:

- działalność może być wykonywana wyłącznie przez osobę fizyczną,
- przychód należny z tej działalności nie może przekroczyć w żadnym miesiącu 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- wcześniej, tj. przez okres ostatnich 60 miesięcy, nie była prowadzona działalność gospodarcza.

Działalność będzie mogła jednak uzyskać charakter działalności gospodarczej w rozumieniu ww. przepisów (art. 3 ustawy – Prawo przedsiębiorców) w momencie, gdy osoba fizyczna wykonująca taką działalność złoży wniosek o wpis do CEIDG. Działalność ta stanie się działalnością gospodarczą z dniem określonym we wniosku o wpis.

Działalność nierejestrowana nie będzie mogła być prowadzona w ramach umowy spółki cywilnej, nie może też wymagać uzyskania koncesji, zezwolenia albo wpisu do rejestru działalności regulowanej. Działalność nieewidencjonowana nie będzie działalnością gospodarczą, a podmiot ją wykonujący nie będzie przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców. Natomiast będzie on przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego, a co za tym idzie – będzie zobowiązany do przestrzegania przepisów mających zastosowanie w relacjach np. z konsumentami.

PRZYKŁAD

Studentka III roku anglistyki udziela kilka dni w tygodniu korepetycji z języka angielskiego, z czego uzyskuje miesięczny przychód w wysokości nieprzekraczającej kwoty 1000 zł. Ponieważ przychód nie przekracza w miesiącu połowy wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w danym roku kalendarzowym, studentka może prowadzić działalność bez konieczności jej rejestracji – do momentu osiągnięcia w którymkolwiek miesiącu określonego w limicie ustawowym poziomu przychodów. Po przekroczeniu przychodu w wysokości 1050 zł osoba ta będzie miała ustawowy obowiązek zarejestrowania swojej działalności gospodarczej w terminie 7 dni.

Zaletą działalności nieewidencjonowanej jest:

- brak konieczności jej rejestracji,
- brak konieczności opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Konieczne będzie jednak rozliczenie zaliczki na podatek dochodowy.

Jak wynika z przepisów przejściowych ustawy Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (art. 195 tej ustawy), uprawnienie polegające na prowadzeniu działalności nieewidencjonowanej będzie miało zastosowanie również do działalności wykonywanej przez osoby, które w okresie 12 mie-

sięcy przed dniem wejścia w życie ustawy – Prawo przedsiębiorców nie były wpisane do CEIDG lub których wpis został wykreślony z CEIDG wcześniej niż 12 miesięcy przed dniem wejścia w życie ww. ustawy, nawet jeżeli w okresie ostatnich 60 miesięcy przed dniem wejścia w życie tej ustawy wykonywały działalność gospodarczą.

PRZYKŁAD
Osoba fizyczna zarejestrowała własną działalność gospodarczą 1 lutego 2004 r. i prowadziła ją przez kolejne 10 lat. 17 stycznia 2017 r. przedsiębiorca zakończył prowadzenie działalności, wyrejestrowując ją z CEIDG. W lipcu 2018 r. osoba ta chciałaby ponownie rozpocząć działalność gospodarczą, korzystając z możliwości, jakie daje działalność nierejestrowana. Ponieważ między dniem wejścia w życie ustawy a dniem wyrejestrowania poprzedniej działalności, tj. w okresie od 17 stycznia 2017 r. do 29 kwietnia 2018 r. upłynęło więcej niż 12 miesięcy, zgodnie z przepisami przejściowymi osoba ta nie będzie zatem podlegała 5-letniemu okresowi karencji i począwszy od 30 kwietnia 2018 r. będzie mogła ponownie rozpocząć prowadzenie działalności nieewidencjonowanej, pod warunkiem spełnienia wszystkich pozostałych ustawowych warunków.

PRZYKŁAD
Osoba fizyczna prowadziła działalność gospodarczą do 31 maja 2017 r. Chciałaby podjąć działalność nierejestrowaną w najbliższym możliwym czasie. Ponieważ między dniem wejścia w życie ustawy, tj. 30 kwietnia 2018 r., a dniem wyrejestrowania poprzedniej działalności, tj. 31 maja 2017 r., upłynęło mniej niż 12 miesięcy, osoba ta będzie musiała odczekać 60 miesięcy od dnia zakończenia poprzedniej działalności, aby móc skorzystać z przywileju działalności nierejestrowanej.

4.2.3. Działalność nieewidencjonowana a podatek dochodowy

Wprowadzenie nowych regulacji prawnych wpłynęło również na przepisy ustawy o podatku dochodowym. Brak zarejestrowanej działalności gospodarczej nie oznacza bowiem, że uzyskiwane przez osobę fizyczną dochody są zwolnione z opodatkowania. Pojęcie działalności nieewidencjonowanej odnosi się tylko do braku wpisu w ewidencji działalności gospodarczej (CEIDG). Osoba prowadząca działalność nierejestrowaną jest zatem zobowiązana do ewidencjonowana uzyskanych przychodów, ponoszonych kosztów i odprowadzania z tego tytułu należnego podatku dochodowego. Zgodnie z ustawą osoba prowadząca działalność nierejestrowaną nie prowadzi działalności gospodarczej, nie jest więc zobowiązana do odprowadzania miesięcznych zaliczek na PIT. Nie oznacza to jednak, że nie zapłaci tego podatku w ogóle. Uzyskane w ciągu roku zarobki będzie musiała bowiem wykazać w rozliczeniu rocznym. Zarobki te będą podlegać opodatkowaniu na zasadach ogólnych. Oznacza to, że zastosowanie będzie tu mieć skala podatkowa w wysokości 18% i 32%. W art. 20 ustawy o pdof dodane zostały ust. 1ba–1bc, zgodnie z którymi za przychody z innych źródeł uważa się również przychody osiągane z działalności nieewidencjonowanej.

W razie przekroczenia limitu przychodu z działalności nieewidencjonowanej uznaje się, że podatnik, poczynając od dnia złożenia wniosku o wpis do CEIDG (albo od dnia następującego po dniu, w którym nastąpił bezskuteczny upływ terminu na złożenie takiego

wniosku), uzyskuje przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej (art. 20 ust. 1bb ustawy o pdof). Z uzasadnienia do projektu ustawy wprowadzającej instytucję działalności nieewidencjonowanej wyraźnie wskazane zostało, że przychody osiągane z działalności nieewidencjonowanej są przychodami z tzw. innych źródeł i w konsekwencji będą podlegały opodatkowaniu. W przypadku natomiast przekroczenia pułapu przychodów działalność będzie uznawana za działalność gospodarczą już od dnia, gdy przekroczenie nastąpiło.

4.3. Nowe zasady zawieszania działalności gospodarczej

W stanie prawnym obowiązującym do 29 kwietnia 2018 r. przedsiębiorca niezatrudniający pracowników mógł zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres od 30 dni do 24 miesięcy, a jeżeli okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej obejmował wyłącznie pełny luty danego roku kalendarzowego, za minimalny okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przyjmowało się liczbę dni lutego przypadającą w danym roku kalendarzowym. Okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej oznaczało się w dniach, miesiącach albo miesiącach i dniach, stosując do obliczenia okresu przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Zawieszenie działalności można było wydłużyć na okres od 3 do 6 lat. Dotyczyło to jednak wyłącznie tych przedsiębiorców niezatrudniających pracowników, którzy prowadzili działalność gospodarczą przez okres co najmniej 6 miesięcy, a celem zawieszenia było sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem (do 3 lat). Zawieszenie nie mogło trwać dłużej niż do zakończenia roku kalendarzowego, w którym dziecko kończyło 6. rok życia. W przypadku dziecka, które z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wymagało osobistej opieki osoby prowadzącej działalność gospodarczą, zawieszenie działalności gospodarczej mogło trwać do 6 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

W stanie prawnym obowiązującym od 30 kwietnia 2018 r. instytucja zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej została uregulowana w art. 22–25 ustawy – Prawo przedsiębiorców. Przedsiębiorca niezatrudniający pracowników może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej z uwzględnieniem przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych (art. 22 ust. 1 ustawy – Prawo przedsiębiorców). Długość zawieszenia działalności została zróżnicowana dla dwóch grup przedsiębiorców.

Przedsiębiorca, który jest wpisany w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na czas nieokreślony albo określony, nie krótszy jednak niż 30 dni (art. 23 ust. 1 ustawy – Prawo przedsiębiorców). Oznacza to, że przedsiębiorca prowadzący jednoosobową pozarolniczą działalność gospodarczą nie jest już związany maksymalnym limitem czasu zawieszenia działalności.

Przedsiębiorca wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres od 30 dni do 24 miesięcy (art. 23 ust. 2 ustawy – Prawo przedsiębiorców). W przypadku tej kategorii przedsiębiorców nadal obowiązuje więc maksymalne ograniczenie czasowe okresu zawieszenia działalności.

Ustawa – Prawo przedsiębiorców pozwala skorzystać z możliwości zawieszenia działalności gospodarczej również przedsiębiorcom zatrudniającym pracowników, ale w szczególnej sytuacji. Możliwe jest to wtedy, gdy przedsiębiorca zatrudnia wyłącznie pracowników przebywających na urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie wychowawczym lub urlopie rodzicielskim, niełączących korzystania z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu. W przypadku zakończenia korzystania z urlopów lub złożenia przez pracownika wniosku dotyczącego

łączenia korzystania z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu pracownik ma prawo do wynagrodzenia jak za przestój, określonego przepisami prawa pracy, do zakończenia okresu zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej (art. 22 ust. 2 ustawy – Prawo przedsiębiorców).

Tak jak to było w przypadku poprzednio obowiązujących przepisów, jeżeli okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej obejmuje wyłącznie pełny luty danego roku kalendarzowego, za minimalny okres zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przyjmuje się liczbę dni lutego przypadającą w danym roku kalendarzowym, a do obliczania okresu zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 23 ust. 3–4 ustawy – Prawo przedsiębiorców).

Ustawa – Prawo przedsiębiorców nic nie zmieniła w uprawnieniach i obowiązkach wspólników spółek cywilnych, związanych z zawieszaniem działalności. W spółce cywilnej działalność muszą zawiesić wszyscy wspólnicy, a przedsiębiorca prowadzący działalność w różnych formach organizacyjnych może wskazywać tę z nich, w której wykonywanie działalności gospodarczej chce zawiesić (art. 22 ust. 3–5 ustawy – Prawo przedsiębiorców).

W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca nie może wykonywać działalności gospodarczej i osiągać bieżących przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej, ale:

- może wykonywać wszelkie czynności niezbędne do zachowania lub zabezpieczenia źródła przychodów, w tym rozwiązywania zawartych wcześniej umów,
- może przyjmować należności i jest obowiązany regulować zobowiązania powstałe przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- może zbywać własne środki trwałe i wyposażenie,
- ma prawo albo obowiązek uczestniczyć w postępowaniach sądowych, postępowaniach podatkowych i administracyjnych związanych z działalnością gospodarczą wykonywaną przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- wykonuje wszelkie obowiązki nakazane przepisami prawa,
- może osiągać przychody finansowe, także z działalności prowadzonej przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej,
- może zostać poddany kontroli na zasadach przewidzianych dla przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą.

Dwa ostatnie wskazania są nowością w przepisach. Uwagę zwraca zapis dotyczący możliwości kontrolowania przedsiębiorców w okresie zawieszenia działalności.

Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej oraz jej wznowienie następuje na wniosek przedsiębiorcy, chyba że przepisy odrębne stanowić będą inaczej (art. 24 ust. 1 ustawy – Prawo przedsiębiorców).

5. Umowa o pomocy przy zbiorach

Ustawa z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw (dalej: ustawa z 13 kwietnia 2018 r.) wprowadza od 18 maja 2018 r. nowe regulacje związane z zabezpieczeniem społecznym pomocników rolnika przy zbiorach w gospodarstwie rolnym, określając m.in. nowy rodzaj umowy cywilnoprawnej o pomocy przy zbiorach. Dodatkowo wprowadzone zostały zmiany m.in. w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego oraz podatku dochodowego od osób fizycznych, które będą odnosić się do pomocników rolnika. Argumentem przemawiającym za wprowadzeniem nowych regula-

cji w zakresie umowy o pomocy przy zbiorach jest nagminne stosowanie przy pracach w rolnictwie umów o dzieło, które nie przystają do charakteru pracy osób zatrudnionych przy zbiorach i nie są one oskładkowane. Przyjęcie zryczałtowanej formy oskładkowania ma pozwolić na obniżenie kosztów pracy oraz znaczne ograniczenie obowiązków rolnika o charakterze administracyjnym.

Podstawą świadczenia pomocy rolnikowi jest odpłatna umowa o pomocy przy zbiorach zawarta pomiędzy rolnikiem prowadzącym gospodarstwo rolne a pełnoletnią osobą świadczącą pomoc przy zbiorach produktów rolnych (art. 1 pkt 3 ustawy z 13 kwietnia 2018 r.), która obejmuje czynności bezpośrednio związane ze zbiorem owoców i warzyw oraz późniejszym ich sortowaniem i przygotowaniem do sprzedaży, a także zbiorem pozostałych ziół i roślin zielarskich (chmiel, tytoń, zioła i rośliny zielarskie) w określonym miejscu i czasie w gospodarstwie rolnika (art. 1 pkt 17 ustawy z 13 kwietnia 2018 r.). Czynności wykonywane w ramach zawartej umowy o pomocy przy zbiorach nie stanowią przy tym zatrudnienia na podstawie przepisów Kodeksu pracy.

Umowa o pomocy przy zbiorach może być zawarta z osobą:

- fizyczną posiadającą obywatelstwo polskie lub
- uprawnioną do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy albo
- zwolnioną na podstawie przepisów szczególnych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę (art. 1 pkt 1 ustawy z 13 kwietnia 2018 r.).

Umowę o pomocy przy zbiorach zawiera się na piśmie, przed rozpoczęciem jej świadczenia, wskazując zakres czynności wykonywanych na podstawie tej umowy oraz dzień jej rozpoczęcia (jeżeli dzień ten jest inny niż dzień zawarcia umowy). Łączny czas świadczenia pomocy przy zbiorach, na podstawie umów o pomocy przy zbiorach zawartych przez jednego pomocnika rolnika, nie może łącznie przekroczyć 180 dni w danym roku kalendarzowym. W związku z tym pomocnik rolnika przed zawarciem umowy ma obowiązek złożyć oświadczenie o liczbie dni, przez jakie świadczył pomoc przy zbiorach rolnych na podstawie umów zawartych z innymi rolnikami w danym roku kalendarzowym.

W przepisach ustawy zostało uregulowane, że pomocnik rolnika będzie uprawniony do jednorazowego odszkodowania z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego. Rolnik, w którego gospodarstwie pomocnik będzie wykonywał czynności określone w umowie o pomocy przy zbiorach, będzie zobowiązany do opłacania za niego składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie.

Rolnik jest zobowiązany do zapewnienia pomocnikowi odpowiednich narzędzi niezbędnych do świadczenia pomocy przy zbiorach chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich, a pomocnik – do osobistego świadczenia pomocy przy zbiorach. Każdej ze stron umowy przysługuje prawo do jej wypowiedzenia. Umowa ulega rozwiązaniu z upływem dnia, w którym została wypowiedziana, chyba że strony w umowie postanowiły inaczej.

Ułatwienia w zawieraniu tego typu umów polegają na odstąpieniu od obowiązku zmiany zezwolenia na pracę sezonową w razie zmiany umowy będącej podstawą pracy sezonowej cudzoziemca (na inną niż wskazana w zezwoleniu) oraz na uznaniu pracy za legalną także w trakcie oczekiwania na wydanie przedłużenia zezwolenia na pracę sezonową w przypadku kontynuacji pracy cudzoziemca dla tego samego podmiotu, która wcześniej była wykonywana na podstawie umowy o pomocy przy zbiorach.

Jeśli okres, na który zawarto umowę, nie obejmuje pełnych miesięcy, będzie miała zastosowanie reguła, zgodnie z którą wysokość składki oblicza się proporcjonalnie do liczby dni podlegania temu ubezpieczeniu. Oznacza to, że za pomocnika rolnika składka będzie

opłacana proporcjonalnie do liczby dni, na które została zawarta umowa o pomocy przy zbiorach.

Do wynagrodzenia pomocników rolnika z tytułu świadczenia pracy na podstawie umowy o pomocy przy zbiorach nie będą miały zastosowania przepisy ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

Zmiany w ustawie z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych zmierzają do tego, aby rolnicy opłacali składki na ubezpieczenie zdrowotne za pomocników rolnika w takiej wysokości, jaka jest przewidziana za domowników rolników prowadzących działalność wyłącznie w zakresie działów specjalnych. Składka ta nie będzie jednak ustalana proporcjonalnie do dni wykonywanej pracy na podstawie zawartej umowy – jest to bowiem składka miesięczna i niepodzielna.

W ustawie z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych zostały wprowadzone zmiany dotyczące w szczególności:

- zwolnienia z opodatkowania wartości wyżywienia i zakwaterowania zapewnionego nieodpłatnie przez rolnika jego pomocnikowi;
- podstawy opodatkowania – stanowić ją będzie uzyskany przychód, bez pomniejszania go o koszty uzyskania przychodu;
- zaliczek na podatek – podatnik (pomocnik) uzyskujący przychody z tytułu umowy o pomocy przy zbiorach może w ciągu roku podatkowego wpłacać zaliczki miesięczne, stosując do uzyskanego dochodu najniższą stawkę podatkową w wysokości 18%; przy obliczaniu zaliczki na podatek podatnik (pomocnik) może stosować wyższą stawkę podatkową w wysokości 32%.

6. Skrócenie okresu przechowywania dokumentacji pracowniczej

Kolejne istotne zmiany wprowadza ustawa z 10 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze skróceniem okresu przechowywania akt pracowniczych oraz ich elektronizacją (Dz.U. z 2018 r. poz. 357, dalej: ustawa zmieniająca), której zasadnicza część wejdzie w życie 1 stycznia 2019 r. Na podstawie tej ustawy skróceniu ulegnie m.in. okres przechowywania dokumentacji płacowej i osobowej pracowników – z 50 do 10 lat.

Omawiana nowelizacja przewiduje zmiany w czterech obecnie obowiązujących ustawach, tj.:

- Kodeksie pracy,
- ustawie o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach,
- ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Regulacje omawianej nowelizacji obejmą pracowników, którzy będą zatrudnieni pod rządami nowych przepisów, tj. nie wcześniej niż od 1 stycznia 2019 r. Będzie jednak można skrócić okres przechowywania dokumentacji także tych pracowników lub byłych pracowników, którzy nawiązali stosunek pracy po 1998 r., a przed 1 stycznia 2019 r. Warunkiem skrócenia okresu przechowywania dokumentacji pracowniczej tych osób będzie złożenie przez pracodawcę oświadczenia o zamiarze przekazania za nie raportu informacyjnego, który będzie zawierał informacje niezbędne do wyliczenia emerytury lub renty. W przypadku pracowników zatrudnionych przed 1 stycznia 1999 r. dotychczasowy okres przechowywania dokumentacji nie ulegnie zmianie.

Okresy przechowywania dokumentacji pracowniczej od 1 stycznia 2019 r.

Wymagany okres	Zakres obowiązywania
10 lat od końca roku kalendarzowego, w którym stosunek pracy został zakończony	Dokumentacja pracownicza dotycząca stosunków pracy nawiązanych od 1 stycznia 2019 r.
10 lat od końca roku kalendarzowego, w którym ustał stosunek pracy nawiązany ponownie w okresie 10 lat od zakończenia poprzedniego stosunku pracy	Dokumentacja pracownicza dotycząca stosunków pracy: – nawiązanych od 1 stycznia 2019 r., a także – trwających 1 stycznia 2019 r., jeśli pracodawca złożył raport informacyjny do ZUS
50 lat od dnia zakończenia stosunku pracy w odniesieniu do dokumentacji osobowej i od dnia wytworzenia dokumentacji płacowej	Dokumentacja pracownicza dotycząca stosunków pracy nawiązanych przed 1 stycznia 2019 r. (wyjątek: patrz stosunki pracy nawiązane po 31 grudnia 1998 r., a przed 1 stycznia 2019 r.).
10 lat od końca roku kalendarzowego, w którym raport informacyjny został złożony przez pracodawcę do ZUS	Dokumentacja pracownicza dotycząca stosunków pracy nawiązanych po 31 grudnia 1998 r., a przed 1 stycznia 2019 r.
50 lat od zakończenia stosunku pracy	1. Listy płac, karty wynagrodzeń albo inne dowody, na podstawie których następuje ustalenie podstawy wymiaru emerytury lub renty osób, których stosunek pracy był nawiązany: – przed 1 stycznia 2019 r., – po 31 grudnia 1998 r., a przed 1 stycznia 2019 r., jeśli pracodawca nie złożył raportów informacyjnych do ZUS. 2. Dokumentacja pracownicza pracownika wykonującego prace górnicze i prace równorzędne z pracą górniczą oraz z okresami zaliczanymi do okresów takiej pracy
Do czasu prawomocnego zakończenia postępowania, nie krócej jednak niż do upływu okresu 10 lat od końca roku kalendarzowego, w którym stosunek pracy został zakończony	Gdy pracodawca jest stroną postępowania, w którym dokumentacja pracownicza będzie stanowić dowód albo będzie istniało prawdopodobieństwo, że stanie się dowodem
12 miesięcy po upływie podstawowych 10 lat, a także przez kolejnych 30 dni, liczonych od dnia zawiadomienia byłego pracownika o możliwości odbioru dokumentacji i o jej zniszczeniu w razie nieodebrania; zawiadomienie ma być wysłane po upływie przedłużonego okresu archiwizacji	Gdy pracodawca dowiedział się o wytoczeniu powództwa lub wszczęciu postępowania, w którym dokumentacja pracownicza będzie stanowić dowód albo będzie istniało prawdopodobieństwo, że stanie się dowodem

6.1. Raport informacyjny ZUS

Pracodawca będzie mógł skrócić do 10 lat okres przechowywania dokumentacji obecnych lub byłych pracowników, którzy zostali zatrudnieni po 1998 r., a przed 1 stycznia 2019 r.,

jeśli złoży w ZUS raport informacyjny, w którym znajdą się informacje niezbędne do wyliczenia emerytury lub renty konkretnego pracownika. Nie musi tego robić, ale jeśli już się zdecyduje, będzie to także decyzja na przyszłość, niepodlegająca zmianie i dotycząca wszystkich pracowników. Jeżeli pracodawca nie przekaże raportów informacyjnych, będzie zobowiązany przechowywać dokumentację pracowniczą przez 50 lat. Dokumentację pracowników zatrudnionych przed 1 stycznia 1999 r. pracodawca będzie obligatoryjnie przechowywał 50 lat.

Artykuł 4 pkt 6a ustawy systemowej wprowadza definicję raportu informacyjnego, za pomocą którego płatnik składek będzie mógł przekazać do ZUS dane ubezpieczonego, który został po raz pierwszy zgłoszony przez płatnika składek do ubezpieczeń społecznych po 31 grudnia 1998 r., a przed wejściem w życie ustawy, informacje niezbędne do przyznania i ustalenia wysokości świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz świadczeń finansowanych z budżetu państwa za okres przypadający przed dniem wejścia w życie ustawy. Wzór raportu informacyjnego zostanie przygotowany przez Radę Ministrów (art. 49 ust. 2 pkt 7 ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2019 r.).

Znowelizowane przepisy ustawy systemowej regulują zasady postępowania płatnika składek, który chce skrócić do 10 lat okres przechowywania dokumentacji pracowniczej osób zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych po 31 grudnia 1998 r., a przed 1 stycznia 2019 r. Pracodawca, który podjął decyzję w zakresie skrócenia okresu przechowywania dokumentacji pracowniczej, powinien złożyć do ZUS jednorazowe oświadczenie o zamiarze przekazania raportów informacyjnych. Złożenie oświadczenia jest dobrowolną decyzją pracodawcy i skutkuje obowiązkiem złożenia raportów informacyjnych za wszystkich pracowników i zleceniobiorców zgłoszonych do ubezpieczeń po 31 grudnia 1998 r., a przed dniem wejścia w życie ustawy. Pracodawca może odwołać oświadczenie do czasu złożenia pierwszego raportu informacyjnego oraz zrezygnować ze złożenia raportów za wszystkich pracowników i zleceniobiorców, ale niedopuszczalna jest sytuacja złożenia części raportów za wybranych pracowników lub zleceniobiorców (art. 41a ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2019 r.). Płatnik składek będzie mógł złożyć oświadczenie o przekazaniu raportu informacyjnego w dowolnym czasie. Bez względu na moment złożenia oświadczenia zasadą jest, że okres przechowywania dokumentacji pracowniczej będzie wynosił 10 lat od końca roku, w którym został złożony raport informacyjny. Za ubezpieczonego wyrejestrowanego już po dniu złożenia oświadczenia płatnik składek złoży raport informacyjny razem ze zgłoszeniem wyrejestrowania. Za ubezpieczonego, który został wyrejestrowany z ubezpieczeń społecznych przed złożeniem oświadczenia, raport informacyjny zostanie przekazany do ZUS w terminie roku od dnia złożenia oświadczenia (art. 41b ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2019 r.). Na płatnika składek nałożony został także obowiązek wydania ubezpieczonemu pracownikowi, za którego raport informacyjny zostanie złożony, wraz z wyrejestrowaniem, kopii tego raportu oraz dowodów potwierdzających wykonywanie w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o której mowa w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, oraz dowodów potwierdzających wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r. (art. 41c ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2019 r.).

Dane przekazywane przez płatnika do ZUS w raporcie informacyjnym składanym za osoby zatrudnione przed 1 stycznia 2019 r., a po 31 grudnia 1998 r.

Zakres danych	Okres, za który należy przekazać informację
dane dotyczące wypłaconego przychodu niezbędnego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty	za lata kalendarzowe przypadające w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2018 r.
dane dotyczące wykonywania pracy przez nauczyciela, wychowawcę lub innego pracownika pedagogicznego zatrudnionego w placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w określonym wymiarze obowiązkowego wymiaru zajęć	za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2018 r., z wyjątkiem danych za nauczyciela, wychowawcę lub innego pracownika pedagogicznego, od którego płatnik składek uzyskał na piśmie informację o ustaleniu prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego na podstawie tej ustawy
dane dotyczące wykonywania pracy przez nauczyciela, wychowawcę lub innego pracownika pedagogicznego zatrudnionego w placówkach, o których mowa w art. 1 ustawy – Karta Nauczyciela, w określonym wymiarze obowiązkowego wymiaru zajęć	za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r., z wyjątkiem danych za nauczyciela, wychowawcę lub innego pracownika pedagogicznego, od którego płatnik składek uzyskał na piśmie informację o ustaleniu prawa do emerytury na podstawie art. 88 ustawy – Karta Nauczyciela
dane dotyczące okresów wykonywania i wymiaru czasu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o której mowa w art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS	za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r., z wyjątkiem danych za ubezpieczonego, od którego płatnik składek uzyskał na piśmie informację o ustaleniu prawa do emerytury na podstawie art. 32, art. 33 lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS
dane dotyczące okresów wykonywania i wymiaru czasu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych	za okres od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r., z wyjątkiem danych za ubezpieczonego, od którego płatnik składek uzyskał na piśmie informację o ustaleniu prawa do emerytury pomostowej
dane dotyczące wypłaconego zleceniobiorcy przychodu niezbędnego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty	za lata kalendarzowe przypadające w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2018 r.
Pozostałe wymagane dane	
informacja, czy w okresie zatrudnienia pracownikowi przysługiwał ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy, o którym mowa w art. 74 ustawy o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”	
data, tryb rozwiązania ostatniego stosunku pracy, podstawa prawna rozwiązania lub wygaśnięcia ostatniego stosunku pracy lub stosunku służbowego oraz informacja, z czyjej inicjatywy stosunek pracy został rozwiązany	

6.2. Nowe obowiązki płatnika wobec ZUS i osób ubezpieczonych

Nowe przepisy dostosowują definicję konta ubezpieczonego do poszerzonego zakresu informacji, które będą przekazywane do ZUS, o informacje związane z zatrudnieniem pracownika. Ubezpieczony będzie mógł weryfikować dane przekazywane na jego indywidualne konto przez pracodawcę za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych ZUS lub na podstawie informacji o zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego składkach – tzw. informacji o stanie konta, o której mowa w art. 50 ust. 1 ustawy systemowej.

Artykuł 36 ust. 11a ustawy systemowej (w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2019 r.), dotyczący pracowników, którzy rozpoczną pracę po wejściu w życie ustawy, określa do-

datkowe informacje przekazywane w zgłoszeniu wyrejestrowania pracownika w zakresie rozwiązania stosunku pracy, niezbędne do ustalenia przyszłego prawa do świadczeń. Będą to dane dotyczące daty, trybu rozwiązania ostatniego stosunku pracy, podstawy prawnej rozwiązania lub wygaśnięcia ostatniego stosunku pracy lub stosunku służbowego oraz informacji, z czyjej inicjatywy stosunek pracy został rozwiązany. Dane te nie są dotychczas uwzględniane w formularzu wyrejestrowującym ZUS ZWUA, nie został także jeszcze określony nowy wzór tego formularza.

Ustawa wprowadza zasadę 10-letniego okresu przechowywania dokumentacji pracowniczej dla osób zatrudnionych po dniu wejścia w życie ustawy, dla których dane do uzyskania świadczeń z ZUS będą przekazywane na bieżąco w rozszerzonych miesięcznych raportach imiennych (ZUS RCA). Przepis ten rozszerza zakres przedmiotowy imiennych raportów miesięcznych przekazywanych przez płatników do ZUS o dane niezbędne do prawidłowego wyliczenia przyszłych świadczeń emerytalnych i rentowych z FUS. Powyższa zasada odnosić się będzie również do wszystkich trwających i przyszłych stosunków pracy.

PODSTAWA PRAWNA:

- art. 4, art. 6, art. 8, art. 18, art. 18a, art. 18aa, art. 28, art. 36, art. 41–41f, art. 43b, art. 47, art. 49 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych – j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 1778; ost.zm. Dz.U. z 2018 r. poz. 650
- art. 20–23, art. 26, art. 27b ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych – j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 200; ost.zm. Dz.U. z 2018 r. poz. 912
- § 7 ust. 1 i ust. 3, § 12, § 14–18, § 21 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 21 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany ZUS – Dz.U. z 2017 r. poz. 1831
- § 1 ust. 1 pkt 1, pkt 3, pkt 5, § 2 i załączniki nr 1, 3, 5 i 18 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 23 października 2009 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz innych dokumentów – j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 804
- art. 50–53 ustawy z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 – j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 603; ost. zm. Dz.U. z 2018 r. poz. 650
- art. 27–34 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych – j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 1773; ost.zm. Dz.U. z 2017 r. poz. 2179
- § 2–5, § 8–9, załączniki nr 1–2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków – j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 1005; ost.zm. Dz.U. z 2018 r. poz. 502
- załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – Dz.U. Nr 251, poz. 1885; ost.zm. Dz.U. z 2017 r. poz. 2440
- art. 5, art. 18, art. 22–36, art. 45–65 ustawy z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców –Dz.U. z 2018 r. poz. 650,
- art. 1, art. 50 ustawy z 6 marca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej – Dz.U. z 2018 r. poz. 646
- art. 1 pkt 1–9 ustawy z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw – Dz.U. z 2018 r. poz. 858
- art. 1–10, art. 13 ustawy z 10 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze skróceniem okresu przechowywania akt pracowniczych oraz ich elektronizacją – Dz.U. z 2018 r. poz. 357
- art. 125a ust. 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383; ost.zm. Dz.U. z 2018 r. poz. 730
- art. 22^1, art. 86 § 3, art. 94 pkt 9a i pkt 9b ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy – j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 917
- art. 51u ustawy z 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach – j.t. Dz.U. z 2018 r. poz. 217; ost.zm. Dz.U. z 2018 r. poz. 357

Przemysław Jeżek
trener z zakresu prawa pracy i rozliczania wynagrodzeń, doradca współpracujący z firmami szkoleniowymi, zdobywca tytułu „Kadrowy roku"